

blive for kostbare, og at der formeget er lagt an paa' at gjøre det Hele til et Pengespørgsmaal. — Hvad jeg derimod hovedsagelig vil omtale, det er Bandoets Afbenyttelse, navnlig saaledes som den er bestemt i Udkastets § 14. Jeg kan nemlig ikke skjønne rettere, end at der her er gjort et Tilbagekridt fra den nu bestaaende Regel, idet det forekommer mig, at Bevillingsbyrden, som tidligere paalaa Mølle-eierne, er kastet over paa Den, som vil benytte Bandoet. Det hedder nemlig: „Vil en Grund-eier benytte Bandoet i et til hans Jord grænsfende Bandoeb til dermed at frugtbargjøre sin Ager eller Eng, skal han dertil være berettiget, naar han forinden ved Landvæsenstommis-sionens Kjendelse beviser“ o. s. v.; han skal altsaa først bevise sin Ret, inden han maa benytte Bandoet, men efter den gamle Lovgivning kunde han benytte det upaataalt, mod senere at staae de Skadelidende til Ansvar. Jeg troer, derfor, at dette Spørgsmaal vel fortjener at tages under Behandling, og at det navnlig er værd at prøve paa, om der ikke kunde findes en anden Maade at ordne dette Forhold paa, nemlig enten saaledes som tidligere er blevet yttret, at vedkommende Bandoværkseiere tilpligtes at afstaae deres Ret til Bandoet efter en almindelig Taxation, eller saaledes, hvad jeg maa ansee for rigtigere, at enhver enkelt Jordbruger faaer Ret til at benytte Bandoet, efterhaanden som han har Lyk dertil. Det er den Tanke, som gaaer igjennem Anordningen af 29de Juli 1846, og man kan der see, at det dengang har været Lovgiverens Tanke, at noget Saadant skulde iværksættes. Lovgiveren har dengang troet, at det kunde ordnes ad Forligsveien, men det har senere viist sig, at den Vej ikke førte til noget Maal, idet nemlig endveel Processer for Tiden svæve for Domstolene. Det, som man agter opnaaet, er, at finde en Maade at afgjøre Stridighederne mellem de stridende Parter paa, hvorved Processerne kunde undgaaes. Hertil skal jeg foreløbig indskrænke mig.

Udsærling: I Forbigaaende skal jeg kun bemærke, at man paa ingen Maade kan skaffe det igjennem Lovgivningsmagten derhen, at Processer kunne undgaaes; men det er store

Ling, om man kan skaffe det derhen, at Processer kunne føres fornuftigt, thi saa kommer man igjennem Processerne til en Række af Afgjørelser, som tjener den ene eller anden Part. Den vanskeligste Stilling er den, naar Ingen tør begynde paa Processer, fordi Ingen egentlig har nogen Idee eller Overbeviisning om, hvorledes Retstilstanden er; det er den vanskeligste Stilling. Men det var egentlig ikke det, der bragte mig til at begjære Ordet; jeg begjærede det derimod for at gjøre opmærksom paa, at, saasnart der er endveel Lods-eiere i Nærheden af et Bandoeb, som antage, at Bandoets Benyttelse og Anvendelse for dem er saa vigtig som offentligt Diemed betragtet, at en Expropriation af Dens Ret, der nu bruger Bandoet, kan være gavnlig for det Almindelige, saa kan det stee ved speciel Lov netop som ved Jernbane-Arbejderne. Der er aldeles Intet til Gjinder for, at en Egn's Beboere andrage paa gjennem en Lov at faae Expropriationsret ligeoverfor en nuværende Berettiget. Saa vil det komme til Undersøgelse og Afgjørelse af den lovgivende Magt, om det er en Gjenstand, som kan siges at være i det Offentliges Interesse; thi uden det er man naturligvis ikke berettiget til at gaae Expropriationsveien; men ligesom Veie, Biveie og mindre Landeveie, ogsaa uden at tjene hele Befolkningen, kunne være Gjenstand for Expropriation, eftersom de betragtes som værende i det Offentliges Interesse, saaledes kan ogsaa Reguleringen af Aaløb og Bandoets forandrede Anvendelse blive betragtet som Gjenstand for den offentlige Interesse, uagtet det vel foreløbigt og tilshueladende i sin egentlige Anvendelse især er til Fordeel for en enkelt Mand. Man kommer ikke saa let til at see, hvor vigtigt det er at fastholde denne Betragtningssmaade, naar man tænker sig Bandoet anvendt til Agerbrug, men lad os tænke os, at et Bandoeb gif igjennem en Egn under saadanne Omstændigheder, at — for at komme over paa en Modesag — Sundheden led derunder, saa vilde man øieblikkelig stige: Uagtet det kun er visse Domsboere, hvis Sundhed vil lide derunder, saa maa her dog exproprieres, for at en offentlig Interesse kan stee Fyldest og den private Mand ikke lide noget Tab ved de Forandringer, som